

POSUDEK BAKALÁŘSKÉ/DIPLOMOVÉ PRÁCE

AUTOR POSUZOVANÉ PRÁCE: **Bc. Pavel Behenský**

NÁZEV PRÁCE: **Potenciál metod archeologické prospekce pro detekci poškozených mohylových nálezů**

TYP PRÁCE: **diplomová**

AUTOR POSUDKU: **Jan Horák** TYP POSUDKU: **oponent**

KRITÉRIA HODNOCENÍ

1. Bylo splněno zadání práce? **velmi dobře**
2. Využití dostupných informací k tématu: **velmi dobře**
3. Formální aspekty práce (rozsah, gramatika, úprava): **velmi dobře**
4. Strukturování práce: **velmi dobře**
5. Užívání odborné terminologie a stylistiky: **velmi dobře**
6. Úroveň analýzy a syntézy dat, výběr a použití vhodných metod: **dobře**
7. Byly vyčerpány hlavní problémy tématu? **velmi dobře**
8. Zaujal student vlastní stanovisko a jak je argumentačně podpořil? **velmi dobře**

Návrh výsledné klasifikace: velmi dobře

Stručné zdůvodnění celkového hodnocení:

Autor se ve své práci zabývá tématem identifikace poškozených mohylových nálezů a především metodami, kterými je (bylo by) možno tyto náspy identifikovat v krajině. Těmito metodami jsou: letecké snímkování, LiDAR, geochemická prospekce, geofyzikální prospekce a povrchové sběry. Většinu výstupů z těchto metod autor přejímá z jiných zdrojů, vlastní autorský přínos představují především geochemická prospekce a provedení povrchových sběrů. Autor se věnuje celkem třem lokalitám (mohylníky v Sedlci-Hůrce, Štáhlavech-Hájku a Zeleném), výzkum v lokalitě Sedlci-Hůrce pak navazuje na autorovy tamní předchozí aktivity v rámci bakalářské práce. V tomto posudku se budu nejprve věnovat kritice a

následně i pozitivním aspektům práce. Tematicky se zaměřím především na geochemickou prospekci, která je hlavním autorovým počinem v této práci.

V práci se nachází větší množství drobných chyb, většinou překlepů či neobratných formulací („procentuální zastoupení v půdním vzorku vyjádřené v procentech“), terminologických nepřesností (např. na straně 39 by místo formulace „dostupných rostlinných koncentrací“ mělo být spíše „rostlinám dostupných koncentrací“; na stranách 52 a 56 se objevuje „hladina statické významnosti“ místo významnosti statistické) apod. Nicméně jde o chyby, jichž se občas dopouští každý a z textu by patrně zmizely, pokud by mu mohlo být věnováno více redakční práce – z tohoto pohledu je neberu jako výrazný problém a dále se jim nebudu věnovat.

Práce má ale některé významnější problematické aspekty. Jako první uvedu srozumitelnost. Práce musí být jasná i pro čtenáře, který problematiku nezná, nezná dané lokality a s autorem neprováděl výzkum. Práci by velmi prospělo, pokud by byla doprovázena grafickými prvky – obrázky, grafy, tabulkami – přímo v textu (zde ale nevím, zda využitý formát není dán pravidly ZČU). Jde o využití obrázků například u popisu přírodních podmínek (např. mapa půd?), popisu lokalit (plán lokality), či při prezentaci výsledků (takřka celá strana 55 by se vešla do jednoduché tabulky a srozumitelnost informací by byla vyšší). Jako ilustrativní poslouží v tomto směru i obrázek 10 na straně 95: nebyla by vhodnější spíše detailnější mapa Plzeňska (u diplomové práce předpokládám především české čtenářstvo, které celorepublikovou mapu nepotřebuje). Co se týče obrázků, v tomto směru mi vadí absence map lokality Sedlec-Hůrka: vím, že autor se jí věnoval v bakalářské práci, ale já bych nějaké informace ocenil zde. To má návaznost i na strukturu práce: přestože zde najdeme kapitoly o dějinách bádání v Sedlci, o tamním autorově výzkumu se mnoho nedozvíme. Chybí mi pandán kapitol 6.3 a 6.4 (Terénní měření ve Štáhlavech a v Zeleném) pro Sedlec. Autorovi by možná takové informace přišly nadbytečné, ale pro mě jako pro čtenáře pronikajícího do neznámého prostředí by byly zásadní.

Problém nadbytečnosti se objevuje jinde a já ho zde zdůrazňuji pro jeho symptomatickosti. V kapitole popisující přírodní prostředí se objevují informace zcela zbytečné (zmínka o rybníku na straně 11, údaje o počtech obyvatel a adres tamtéž) či bizarního charakteru (zmínky o makroklimatických znacích přímořského charakteru a následně neobratné napojení na informace o mezoklimatu). Prezentace těchto informací naznačuje, že autor se ne plně orientuje v problematice přírodního prostředí – nejsem si jist, že informace o něm umí zhodnotit kriticky. Projevuje se to dle mého i silnou závislostí na zdrojích (Mištera 1996, Demek et al. 2006, Jílková et al. 1959) – pokud jsou citovány např. detailní geologické

informace, jde o informace vztažené na větší územní celky než na zkoumané lokality (Demek et al. 2006), pokud se objeví detailní informace, pak jen tam, kde proběhl archeologický výzkum, a to ve formě doslovné citace (Jílková et al. 1959: věta „algonkické břidlice, na kterých spočívá vrstva těžké hlíny a v ní malé i velké úlomky buližníků“ na straně 12, v originálu na straně 56). Uvítal bych detailní informace o předkvartérní geologii u všech lokalit. Vhodné by bylo i jasné popsání rozdílů či podobností v geologii lokalit. To má návaznost na design výzkumu.

Design výzkumu výrazně ovlivňuje potenciální úspěch či neúspěch výzkumu. Uvítal bych samostatnou kapitolu věnovanou obecné metodě výzkumu (ne jen její aplikaci na jednotlivých lokalitách). Vhodné by bylo jasně specifikovat, co autor myslí mohylou (dodnes existující, nebo i tu rozoranou?), co myslí orníci a co myslí polohou mimo mohyly (to sice vysvítá z některých plánek, ale jasná formulace by autora mohla navést na problematická místa designu). Z hlediska geochemie je zcela zásadní kontext: chybí mi zde kontrolní vzorky odebrané zcela mimo mohyly (ať už stojící, či zničené) i zcela mimo mohylník. Toto je zásadní problém studie: autor se těžko může vyjádřit, jaká je variabilita koncentrací prvků v zázemí mohylníků! Problematickým aspektem je i nevyváženost (počet vzorků ze zaniklých vs existujících mohyl) – zde je však ve hře prostá realita: dochovaných mohyl je mnohem méně (neodpustím si ale otázku: proč si autor myslí, že se geochemicky liší louka a pole v lokalitě Zelené (strana 47)?

Design má výrazný dopad na výpovědní možnost dat i na podobu výsledků statistických analýz. V tomto směru nesdílím autorovu interpretaci o slibné výpovědní schopnosti udávaných prvků. Jednou věcí jsou p hodnoty vzešlé ze statistické metody (zde Kruskal-Wallis), jinou je celkový charakter dat: ten dobře odráží grafy, z nichž většina sice uvádí statisticky významný rozdíl mezi kategoriemi, nicméně pohled na boxploty tomuto příliš nenasvědčuje. A jaká je variabilita těchto prvků na lokalitě celkově? Mimoходом, Si, Ti a Fe jsou jedny z nejhojněji zastoupených prvků, které jen málokdy něco vypovídají – jak jsou na tom jiné měřené prvky (co P, nebo Zn, K, Sr)? Proč nebyly prezentovány?

I přes tyto výtky musím ocenit, že autor se pustil do tématu, které je složité a jeho aplikace v archeologii je náročná nejen z podstaty věci, ale i z toho důvodu, že geochemie v archeologii si prozatím stále nenašla standardizované místo – co se týče aplikace metod, postupů, i interpretací. Dobře je to vidět i na autorem citovaných pracích a přístupech Romana Křivánka za geofyzikální prospekci. V takových podmínkách je pronikání do komplexnosti geochemie půdního prostředí pro archeology mimořádně obtížné a dlouhodobé – mají-li si přisvojit poznávací přístupy a problematiku oboru navíc vedle archeologie, kterou studují. Z tohoto

pohledu oceňuji nejen odvahu k výzkumu, ale i snahu o vlastní interpretaci, přestože působí poněkud naivně a až příliš prvoplánově archeologicky. I proto jsem v posudku poněkud kritičtější, neboť jej chápu jako diskusi nad tématem, která snad přispěje k diplomantovu odbornému růstu. Práci celkově hodnotím stupněm velmi dobře.

DOPLŇUJÍCÍ OTÁZKY K OBHAJOBĚ (nepovinné):

Jak vypadala situace výsledků pro prvky jako P, Zn, K, Sr, Cu, Th?

Pokud jsou rozdíly zaznamenané prvky Si, As, Ti a Fe reálné, jaké jiné procesy kromě kulturně-funerálních (dopravování zeminy odjinud) by k těmto rozdílům mohly vést?

DATUM: 29.5.2019

PODPIS:

